

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย

หนองบัวลำภู*

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACTIVE LEARNING MANAGEMENT THROUGH TEACHER PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE OF LOEI AND NONG BUA LAMPHU

ศิริพงษ์ เรืองโพธิ์¹, พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์² และ ศุภางค์จิต กัลยาแก้ว³

Siripong Ruangpho¹, Phongsak Srichan² and Supangjit Kunlayakaew³

¹⁻³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³Graduate School Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 67120605215@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 2) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู และ 3) เพื่อประเมินแนวทางดังกล่าว การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 28 คน และครู 296 คน รวม 324 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 48 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ประเมินแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมีความต้องการจำเป็นสูงสุด 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีจำนวน 48 แนวทาง ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการวัดและ

* Received 30 March 2026; Revised 22 April 2026; Accepted 17 May 2026

ประเมินผล ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ PLC 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติและสังเกต การสอน และขั้นสะท้อนคิด 3) ผลการประเมินแนวทางในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, แนวทางพัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) examine the current state, desirable conditions, and needs assessment of active learning management using teachers' professional learning communities (PLC) under the Secondary Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lam Phu, 2) develop guidelines for active learning management using teachers' professional learning communities, and 3) evaluate the developed guidelines. The research employed a mixed-methods approach divided into three phases. In Phase 1, the sample consisted of 28 school administrators and 296 teachers, totaling 324 participants, selected through stratified random sampling based on school size. The instrument was a five-point rating scale questionnaire with 48 items. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified). In Phase 2, six purposively selected experts served as key informants. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using content analysis. In Phase 3, ten purposively selected experts evaluated the developed guidelines using an assessment form, with data analyzed by mean and standard deviation.

The findings revealed that 1) the current state of active learning management using professional learning communities was at a moderate level overall, while the desirable conditions were at a high level, with learner-participatory learning management identified as the highest priority need; 2) forty-eight guidelines were developed covering four aspects: setting clear goals, learner-participatory learning management, technology use for learning promotion, and measurement and evaluation, implemented through three PLC processes comprising planning, teaching practice and observation, and reflective thinking; and 3) the evaluation of the guidelines in terms of appropriateness, feasibility, and utility was at the highest level overall.

Keywords: Active Learning Management, Professional Learning Community, Development Guidelines

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีสมรรถนะสูง ผ่านนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (2567) ที่ต้องการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามแนวคิด “เรียนดี มีความสุข” โดยมี “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) เป็นกลไกหลักในการปรับเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจากผู้รับข้อมูล (Passive Receiver) สู่การเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Knowledge Creator) ซึ่งความเชื่อมโยงเชิงเหตุและผลนี้ชี้ให้เห็นว่า หากสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การสอนได้ตามแนวคิดดังกล่าว จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต ซึ่งเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกอนาคตอย่างยั่งยืน (ทิศนา ขัมมณี, 2560)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ วัฒนธรรมการทำงานแบบโดดเดี่ยว (Isolation) และความไม่มั่นใจของครูในการออกแบบกิจกรรมและการวัดผลตามสมรรถนะ (วิจารณ์ พานิช, 2555) "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" (Professional Learning Community: PLC) จึงเข้ามามีบทบาทในฐานะ "กลไกเชิงวัฒนธรรม" ที่หลายกำแพงห้องเรียน เพื่อเปลี่ยนจากการทำงานคนเดียวเป็นการ "รวมพลัง" (Collective Power) ของครู โดย PLC ทำหน้าที่เป็นฐานสนับสนุนที่ช่วยให้ครูได้ร่วมกันสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อระบุและแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ตรงจุด การเปลี่ยนผ่านจากห้องเรียนที่โดดเดี่ยวสู่ชุมชนที่เกื้อกูลกันนี้เองที่เป็นหัวใจสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูให้เกิดความยั่งยืน มากกว่าการเพียงทำตามขั้นตอนเชิงระบบเท่านั้น (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แม้จะมีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ แต่ผลการดำเนินงานยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนในระบบการบริหารงานวิชาการที่ยังขาดกลไก PLC ที่เข้มแข็งพอจะหนุนเสริมครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติ เช่น การขาดความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายเชิงสมรรถนะ และการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ส่งเสริมกระบวนการคิดเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าหากการบริหารงานวิชาการไม่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการทำงานได้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกก็จะเป็นการก้าวข้ามข้อจำกัดเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2568)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อสร้างกรอบการพัฒนาที่บูรณาการงานวิชาการและวิถีชุมชนแห่งการเรียนรู้เข้าด้วยกัน โดยมุ่งหวังให้ผลการวิจัยสร้างคุณค่าใน 2 มิติ ดังนี้ 1.คุณค่าเชิงวิชาการ: เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางที่เป็นระบบในการบูรณาการกระบวนการ PLC เข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยและการพัฒนาโมเดลการบริหารงานวิชาการในอนาคต 2.คุณค่าเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการนำไปใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง ยกระดับสมรรถนะวิชาชีพครู และส่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู
3. เพื่อประเมินแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 1

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 43 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 178 คน และครู จำนวน 1,880 คน รวมทั้งสิ้น 2,058 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 324 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 28 คน และครู จำนวน 296 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจี้ชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ตามสัดส่วนของครูและผู้บริหาร

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ระยะที่ 2 คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน คัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีประสบการณ์และมีผลงานด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เป็นที่ประจักษ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 2 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ระยะที่ 3 คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน และครู จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้

2.1 ระยะที่ 1 คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 48 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

2.2 ระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 โดยครอบคลุมประเด็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 ด้าน ภายใต้กระบวนการ PLC 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติและสังเกตการสอน และขั้นสะท้อนคิด เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2.3 ระยะที่ 3 คือ แบบประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ จำนวน 48 ข้อ โดยประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 10 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด โดยผู้วิจัยติดตามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับคืนมาให้ครบถ้วน จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์

3.2 ระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนัดหมาย และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และบันทึกข้อมูลทั้งการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง

3.3 ระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน พร้อมแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบและประเมินแนวทางฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$)

4.2 ระยะที่ 2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์เพื่อจัดทำ (ร่าง) แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

4.3 ระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) ดังตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยรวมและรายด้าน ($n = 324$)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน	3.28	0.94	4.11	0.87	0.25	4
2) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.66	1.14	4.79	0.39	0.32	1
3) การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	3.47	0.91	4.37	0.66	0.26	3
4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.57	0.86	4.54	0.57	0.28	2
เฉลี่ยรวม	3.50	0.96	4.45	0.62	0.28	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = 0.62) ขณะที่สภาพ

ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.30) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม (PNI_{Modified} = 0.320) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย (PNI_{Modified} = 0.278) และด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี (PNI_{Modified} = 0.260) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (PNI_{Modified} = 0.252)

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 48 แนวทาง โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน พบว่า สถานศึกษาควรจัดตั้งกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเป็นกลไกหลักให้ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสำเร็จที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงให้มีความชัดเจนตั้งแต่ขั้นวางแผน ขณะปฏิบัติการสอน ครูควรสื่อสารเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายก่อนเริ่มกิจกรรม โดยมีผู้บริหารและทีมสังเกตการสอนร่วมประเมินกลยุทธ์การถ่ายทอดเป้าหมายและบันทึกปฏิกริยาของผู้เรียน จากนั้นจัดเวทีสนทนาทันทีหลังการสังเกตชั้นเรียนเพื่อสะท้อนคิดประเมินผลการบรรลุเป้าหมาย นำข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงระดับความท้าทายของเป้าหมาย จัดทำเป็นระบบสารสนเทศ และนำไปกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม พบว่า สถานศึกษาควรใช้กระบวนการกลุ่มระดมสมองออกแบบกิจกรรมที่ลดการบรรยายและมุ่งเน้นการปฏิบัติ โดยสนับสนุนให้ครูวางแผนปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เตรียมชุดคำถามกระตุ้นความคิด และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ขณะปฏิบัติการสอน ครูควรใช้เทคนิคคำถามปลายเปิดกระตุ้นกระบวนการคิดขั้นสูง โดยมีทีมผู้สังเกตใช้แบบบันทึกพฤติกรรมเพื่อเก็บร่องรอยการทำงานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นนำผลมาสะท้อนคิดโดยให้ครูประเมินตนเองก่อนรับฟังข้อมูลเพิ่มเติม แสวงหาเทคนิคใหม่ๆ ในการดึงดูดผู้เรียนกลุ่มอ่อน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระเพื่อขยายผลแนวปฏิบัติที่ดี

2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้สมาชิก PLC แลกเปลี่ยนแพลตฟอร์มดิจิทัลใหม่ๆ ประเมินความพร้อมของระบบเครือข่าย ล่วงหน้า และบูรณาการการรู้เท่าทันสื่อเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ ขณะปฏิบัติการสอน ครูควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ โดยมีทีมสนับสนุนด้านเทคโนโลยีคอยให้คำปรึกษา และสังเกตพฤติกรรมว่าเทคโนโลยีช่วยดึงดูดความสนใจได้แท้จริง จากนั้นนำข้อจำกัดเชิงเทคนิคมาสะท้อนคิดเพื่อหา

แพลตฟอร์มทางเลือก นำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณ ถอดบทเรียนเพื่อสร้างสื่อดิจิทัลที่เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้แพลตฟอร์ม

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย พบว่า สถานศึกษาควรขับเคลื่อนให้ครูออกแบบเครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ร่วมกันสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics) เป็นมาตรฐานกลาง และออกแบบระบบให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อน ขณะปฏิบัติการสอน ครูควรประเมินผลอย่างแนบเนียน ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เชิงบวกและเป็นรูปธรรมในทันที โดยประสานให้ทีมสังเกตการณ์ช่วยเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อลดภาระครูผู้สอนหลัก จากนั้นนำร่องรอยชิ้นงานมาตรวจสอบคุณภาพความตรง (Validity) ของเครื่องมือร่วมกันในวง PLC นำความคลาดเคลื่อนไปพัฒนาการสื่อสารเกณฑ์ นำผลประเมินไปจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อสอนซ่อมเสริม และจัดทำรายงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการประเมินแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในภาพรวม

ด้านการประเมินแนวทาง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความเหมาะสม	4.82	0.42	มากที่สุด
2. ความเป็นประโยชน์	4.78	0.43	มากที่สุด
3. ความเป็นไปได้	4.79	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.80, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.82, S.D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.41) และด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{x}$ = 4.78, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

อภิปรายผล

อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาและครูผู้สอนมีความตื่นตัวและพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากแบบบรรยายมาเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) โดยพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อตอบสนอง

ต่อการพัฒนาสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และเมื่อครูนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Active Learning) มาใช้ จะส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนปรับตัวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการศึกษาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังอย่างยิ่งที่จะเห็นผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยใช้กลไกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นพื้นที่ปลอดภัยให้ครูได้ร่วมกันออกแบบสถานการณ์ปัญหาและกิจกรรมที่กระตุ้นความกระตือรือร้นของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประคอง รัชมิ แก้ว (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยครูมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสมรรถนะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม

3. ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เรียงลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม 2) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ 4) ด้านการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนยังเผชิญกับความท้าทายในการปรับเปลี่ยนบทบาทจาก "ผู้ถ่ายทอดความรู้" มาเป็น "ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)" และยังขาดเทคนิคในการออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนหรือการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงเพื่อดึงดูดผู้เรียนกลุ่มอ่อนให้เข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอมอร ศรีวรชิน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูง และมีข้อเสนอแนะว่า การพัฒนาวิชาชีพครูควรเป็นไปในรูปแบบที่มีความหลากหลาย เน้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design)

และการปฏิบัติจริงร่วมกัน เพื่อให้ครูสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ซึ่งได้มาจากการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) มีแนวทางการพัฒนา 4 ด้าน รวม 48 แนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 3 ขั้นตอน (ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติและสังเกตการสอน ขั้นสะท้อนคิด) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยส่งเสริมให้ครูระดมสมองออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและปฏิบัติจริง เปลี่ยนบทบาทครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก นำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลแบบโต้ตอบมาใช้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจแบบเรียลไทม์ และพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเกณฑ์รูบริกส์ (Rubrics) ควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เชิงบวกอย่างทันท่วงที โดยมีเพื่อนครูร่วมสังเกตและสะท้อนผลการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณีรัตน์ เย็นสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาควรใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเวทีให้ครูร่วมกันออกแบบและสะท้อนผลการจัดกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยพบแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน 2) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม 3) การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยแต่ละด้านขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ PLC 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติและสังเกตการสอน และขั้นสะท้อนคิด ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ยกระดับสมรรถนะครู บริหารชั้นเรียนเชิงรุก และสร้างคลังสื่อที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการจำเป็นสูงสุดในด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม และ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีดังนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 48 แนวทาง ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติและสังเกตการสอน และขั้นสะท้อนคิด ซึ่งผลการประเมินแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรนำแนวทางไปเป็นกรอบในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดสรรทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และเวลาให้ครูได้ทำ PLC อย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรผ่านกลไก PLC และเปิดชั้นเรียนเพื่อรับการสังเกตและสะท้อนผลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรนำแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 ด้านไปเป็นกรอบในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด โดยจัดทำเป็นคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหารและครู เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ PLC รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน (Best Practice) ระหว่างโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดสรรทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และช่วงเวลาให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักรู้ให้บุคลากรเห็นประโยชน์ของกระบวนการ PLC ในรูปแบบวงจร (ขึ้นวางแผน, ขึ้นปฏิบัติและสังเกตการสอน, ขึ้นสะท้อนคิด) และเป็นผู้ดำเนินการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูกล้าที่จะเปิดห้องเรียน (Open Class) เพื่อรับการสังเกตโดยไม่มุ่งเน้นการจับผิด

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสำหรับครูผู้สอน ครูผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น "ผู้ถ่ายทอดความรู้" มาเป็น "ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)" เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา และเรียนรู้ผ่านการทำงานเป็นทีม มากกว่าการรับข้อมูลฝ่ายเดียว ควรใช้กลไกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบตั้งแต่ก่อนเริ่มสอน โดยร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายเชิงพฤติกรรม และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยมองว่าคำวิพากษ์วิจารณ์จากเพื่อนครู คือข้อมูลสำคัญในการนำไปปรับปรุงเทคนิคการสอน เครื่องมือวัดผล และสื่อเทคโนโลยีของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 “เรียนดี มีความสุข”. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2550). การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดล. ใน แนวการศึกษาชุดวิชาระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณายุทธ แสนสิทธิ์ และอัศวรัตน์ บุปผาพิทักษ์ดี. (2567). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 4(2), 42-53.

- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญ์ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2561). กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(3), 3564-3579.
- ประคอง รัศมีแก้ว. (2562). การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนีรัตน์ เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารคุรุสภาวิทยากร, 2(3), 169-193.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, วิเชียร ทวีลา และปราณีต ม่วงนวล. (2567). การเสริมสร้างคุณลักษณะครูไทยในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครูโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(4), 16-32.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2558). การวิจัยทางการบริหารการศึกษาแนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์.
- ศุภากร รัตนบุตตา และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2567). การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 8(1), 135-145.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2568). รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อการ

ขับเคลื่อนนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2556). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัทรา ภูษิตรัตน์วาลี. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยี. วารสารวิชาการวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, 10(2), 115-124.

สุวิมล ร่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เอมอร ศรีวรชิน. (2562). การพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนท้าวพรพิทยาคม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(2), 55-72.

Barth, R. S. (2000). Building a community of learners. *Principal*, 79(4), 68-69.

DuFour, R., & Eaker, R. (1998). Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement. National Educational Service.

Hord, S. M. (1997). Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement. Southwest Educational Development Laboratory.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.